

مشخصات کاربردی کیاهان دارویی مهمن

تولید و تامین بذر و نهال استاندارد

نام فارسی	نام علمی	رویش	من	پرائنس جغرافیایی	نوع گیاه	اندام تکثیر	زمان کاشت	وزن هزاردهنگرم	وزن هزاردهنگرم	میزان مصرف بذر / نشاء در هکtar	هزار شاهد	هزار شاهد	نیاز آبی	نیاز آبی	نوع خاک	نور	اندام قابل استفاده	زمان برداشت
آنیسون (بادیان رومی)	<i>Pimpinella anisum</i>	اسله	▲	▲ آذربایجان، چوب غربی ● اغلب اراضی افغانی	علفی	بذر	فروردن	۲/۲-۳	۲۰-۳۵ kg	۲۰-۳۵ هزار شاهد	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی و نیمه نیمه دیم	آبی	بالغه اندک و سبک و متوسط	افقاب کامل	بذر	تیر، مرداد و شهریور
اسفرزه	<i>Plantago ovata</i> <i>P. psyllium</i>	اسله	▲	▲ نواحی شمال، تهران، زنجان ● اغلب اراضی افغانی	علفی	بذر	بهار	۱/۶-۲	۰-۸ kg	۰-۸ kg	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی و نیمه نیمه دیم	آبی	لومی شنی	افقاب کامل	بذر و برق	اواخر بهار به بعد
اسطوخودوس	<i>Lavandula angustifolia</i>	چند ساله	▲	▲ در ایران وجود ندارد ● اکثر مناطق، فضاهای سبز	علفی	بوته همراه پاچوش	بهار و پاییز	-۱/۱	kg ۷-۹	kg ۷-۹ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	سبک متوسط مقاوم به شوری خشکی	افقاب کامل	گل و برق	زمان گلهای تیر و مرداد
اویشن ولگار (با غی)	<i>Thymus vulgaris</i>	چند ساله	▲	▲ گونه های مشابه : خوزستان، فارس، مرکز خوزستان، فارس و مرکز مرکز ایران	علفی و خشکی	بوته ای	اوایل بهار تا اواسط پاییز	-۰/۲۵	kg ۶-۸	kg ۶-۸ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	آهک دوست ملسه دار تا رس	افقاب کامل	پیکر رویشی	زمان گلهای خرداد تا شهریور
اویشن شراری (بر زماری)	<i>Zataria multiflora boiss</i>	پلیا	▲	▲ خوزستان، فارس، مرکز اراضی استهی خشک و آفانی	درخته کوچک خشکی	بوته همراه پاچوش	بهار	-	kg ۸-۱۲	kg ۸-۱۲ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	سبک، سنگلاخی و خشک	افقاب کامل	پیکر رویشی	اواخر زمستان تا اوایل بهار
اکلیل کوهی (رزماری)	<i>Rosmarinus officinalis</i>	چند ساله	▲	▲ نیمه نشده ● اکثر مناطق ایران	علفی	بوته همراه پاچوش	بهار و پاییز	-	kg ۸۰-۱۰۰	kg ۸۰-۱۰۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	آهک دوست مقاوم به شوری	افقاب کامل	گل و برق	سال دوم در بهار و پاییز
بلایا آنم (آرقوطن)	<i>Arctium lappa</i>	۲ و چند ساله	▲	▲ چنگل های شمال، آذربایجان، خراسان، غرب و مرکزی خاک های چنگل سبک مرطوب	علفی	بذر تقسیم ریشه	شهریور	۸-۱۰	۴۰-۴۰ kg	۴۰-۴۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	رسی و نیمه نیمه دیم	افقاب کامل	ریشه: پاییز تا زمستان پیکر: اوایل اریبیشت و خرداد	گل
بلونه کامومیل (المتی)	<i>Matricaria chamomilla</i>	چند ساله	▲	▲ نواحی شمال، حوالی تهران لرستان و خوزستان ● اکثر مناطق ایران	علفی	بذر	شهریور	-۰/۲	kg ۴-۵	kg ۴-۵ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی	آبی	سبک و متوسط سازگار	افقاب کامل	گل	هنگامی که گل ها کاملا باز شده
بلارجیویه (وارنکلر)	<i>Melissa officinalis</i>	چند ساله	▲	▲ نواحی شمال، اطراف تهران، آذربایجان، شرق ایران ● اغلب اراضی حاصلخیز	علفی	بذر	شهریور	۰/۶-۰/۷	kg ۸-۱۰	kg ۸-۱۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	لومی شنی	افقاب کامل	برگ سر شاخه گل دار	تیر تا مهر و آبان
بنرک (کتان)	<i>Linum usitatissimum</i>	۱ ساله	▲	▲ منطقه استهی ایران ● اغلب مناطق ایران	علفی	بذر	اوراسطه فروردن	۶/۲۵	kg ۸۰-۱۰۰	kg ۸۰-۱۰۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	مسحت و ملات	افقاب کامل	بنر	تیر و خرداد
بومادران	<i>Achillea millefolium</i>	پلیا و چند ساله	▲	▲ نواحی کوهستانی، منطقه البرز، شمال، ارومیه و تبریز ● اغلب اراضی	علفی	بذر	غیر منقسم: بهار	۱/۶۷	kg ۲-۳	kg ۲-۳ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی و نیمه نیمه دیم	آبی	لومی مرطوب	افقاب متناسب	گل، برگ، پیکر: خرداد تا تیر	گل
به نیمو (ورون)	<i>Lippa citrodora</i> <i>Aloysia citrodora</i>	چند ساله	▲	▲ مناطق گرمسیری تا معتدل (گلخانه ای)	علفی	بذر ریشه	اوایل پاییز	-	گلخانه؛ قلم در مترمربع تا ۸ قلم فضای باز	گلخانه؛ قلم در مترمربع تا ۸ قلم	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی	آبی	نور پسند	افقاب و نیمه نیمه	برگ	خرداد به بعد
پنجه ایشت	<i>Vitex agnus castus</i>	چند ساله	▲	اغلب نواحی خشک و کویری ایران	علفی	بذر	فرخته	-۱۰	kg ۱۰-۲۰	kg ۱۰-۲۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی	آبی	اتواع خاک ها	افقاب کامل	برگ، گل، پیکر و میوه	اوایل مرداد تا پایان مهر
پنیرک	<i>Malva silvestris</i>	چند ساله	▲	اغلب نواحی ایران	علفی	بذر	پاییز با بهار	۰/۰۴	kg ۳۰-۴۰	kg ۳۰-۴۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی	آبی	آغلب اراضی	افقاب کامل	برگ و گل	خرداد تا آبان
تاتوره (دانوره)	<i>Datura stramonium</i>	۱ ساله	▲	▲ تهران، البرز، آذربایجان، شمال، مرکزی و نواحی گرم ● اغلب اراضی فقیر	علفی	بذر	بهار و تابستان	۶/۰	kg ۱۲	kg ۱۲ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	آهک و اراضی مرطوب	افقاب کامل	پنیر و برق	پنیر: تیر تا تیر
ترخون	<i>Artemisia dracunculus</i>	چند ساله	▲	اکثر مناطق ایران	علفی	بذر	تقسیم بوته	-	g ۲۰۰-۳۵۰	g ۲۰۰-۳۵۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	سبک، نرم و مرطوب	افقاب کامل	گل، برگ و ساقه	خرداد تا اواخر مرداد
جودسر (بولا)	<i>Avena sativa</i>	۱ ساله	▲	▲ علف هر ز مزارع گندم جو ● اغلب اراضی زراعی	علفی	بذر	پاییز بهار	۲۲/۳	kg ۳۰-۴۰	kg ۳۰-۴۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	فیبر و شور، فیبر و شور	افقاب کامل	بنر	خرداد به بعد
خارخاسک (خرخاسک)	<i>Tribulus terrestris</i>	۱ یا ۲ ساله	▲	▲ نواحی خشک و اراضی پایرشمال و مرکزی ● مرسوم نیست	علفی	بذر	فروردن	۰/۰۵	kg ۳۰-۴۰	kg ۳۰-۴۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	گلخانه؛ قلم در	افقاب کامل	پیکر	شهریور به بعد
خارمریم (مارتیقال)	<i>Silybum marianum</i>	۲ ساله	▲	▲ مناطق معتدل تا گرم ● اغلب اراضی و گلخانه ای	علفی	بذر	پاییز بهار	-	g ۲۰۰	g ۲۰۰ نشاء	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	پیکر و شور	افقاب کامل	گل، برگ	مرداد به بعد
خوارشتر	<i>Althagi camelorum</i>	پلیا	▲	▲ اراضی بایر، استهی، جلگه ای و خرابه ها ● مرسوم نیست	علفی	بذر	پاییز	-	kg ۱۰-۱۲	kg ۱۰-۱۲ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	آغلب اراضی پاییز	افقاب کامل	از شاخه ترتیجین می گیرند	اوایل بهار و تابستان به بعد
خنی دارویی	<i>Althaea officinalis</i> <i>Alcea sp.</i>	۱ و چند ساله	▲	▲ نواحی زارگرس و نواحی شمالی و مرکزی ● اغلب اراضی	علفی	بذر	فرخته	-۸/۶	kg ۲۰-۳۰	kg ۲۰-۳۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	رسی، آهکی و خشک	افقاب کامل	گل، ریشه و برق	ریشه: اسفند و فروردین با مهر و آبان و مرداد
رازیاته (بادیان)	<i>Foeniculum vulgare</i>	۱ تا چند ساله	▲	▲ شمال تهران، کرمان و کرمانشاه ● اکثر مناطق ایران	علفی	بذر	پاییز و اوایل بهار	۲/۳	kg ۸-۱۰	kg ۸-۱۰ هزار	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	لومی رسی از متوسط نما	افقاب کامل	کله ای	مرداد به بعد
ریحان میز (تخم شربیتی)	<i>Ocimum basilicum</i>	۱ تا چند ساله	▲	▲ نیمه نشده ● اکثر اراضی ایران	علفی	بذر	بعد از رفع خطر سرما	۲	۳-۵ kg	۳-۵ kg	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	اغلب اراضی	افقاب کامل	پیکر و رویشی	اکثر فصول
زعفران خوداگی	<i>Crocus sativus</i>	چند ساله	▲	نواحی مختلف خراسان و نقاط معتدل کشور	علفی	پیاز	پاییز	-۶	۳۰۰۰-۵۰۰۰	kg	هزار شاهد	هزار شاهد	آبی نیمه نیمه دیم	آبی	سبک و حاصلخیز	افقاب کامل	کله ای	اواخر مهر تا اوایل آذر

زمان برداشت	اندام قابل استفاده	نور	نوع خاک	نیاز آبی	وزن هزارانه گرم	میزان مصرف بلز / لشام در هکtar	زمان کاشت	اندام تکثیر	نوع گیاه	برآنش چهارگانه		من رویش	نام علمی	نام فارسی
										خوبرو	تولیدی			
مرداد و شهریور	پدر	افتاده کامل	غلب اراضی	آبی	۰/۷۲	۲۴ kg	اواسط فروردین تا اوایل اردیبهشت	پدر	علفی	شرق و بلوجستان	۱ ساله	<i>Carum copticum</i>	زنبل (نخلواه)	
خرداد تا مهر	سرشاخه گل دار	افتاده کامل	کوهستان حاشیه پاگ، مزارع خربابه ها	آبی	-۱/۱ ۰/۹	۸ kg	نیمه دوم استند	پدر و نشاء	درختنه	▲ سواحل خزر، آذربایجان و بلوجستان ● اراضی آهکی افتاده	چند ساله	<i>Hyssopus officinalis</i>	زوغا	
اواسط بهار	پدر	افتاده کامل	لومی شنی یا آهکی	نیمه دیم	۳-۴	۱۵-۱۲ kg	نیمه اذر تا اوایل استند (اواسط پاییز)	پدر	علفی	▲ سمنن و تهران ● خراسان، تهران و کرمان	۱ ساله	<i>Cuminum cyminum L.</i>	زیره سبز	
اواخر اردیبهشت - اوایل خرداد	پدر	افتاده کامل	متوسط	آبی و دیم	۲	۸-۱۰ kg	اواسط اذر تا اواخر دی	پدر	علفی	▲ کوههای های البرز زاگرس ● اراضی خشک، آهکی	۲ چند ساله	<i>Carum carvi</i>	زیره سیاه	
زمان گل دهنده مرداد به بعد بازه اقتصادی ۴ سال	ریشه، گل و برگ	افتاده	شنی - لومی	آبی	۶/۲	۵-۶ kg	پدر: اوایل تا اواخر بهمن تقسیم بونه: اواخر استند	پدر و بونه	علفی	▲ نیده نشده ● اکثر مناطق ایران	چند ساله	<i>Echinacea sp.</i>	سرخراگ (اکینسلس)	
شهریور تا مهرماه	ریشه و ریزوم گیاه	افتاده	رسی و آهکی مرطوب و حاصلخیز	آبی	-۰/۹ ۰/۵	kg ۱۰-۳ ۸۰-۱۰۰ هزار نشاء	پدر: اوایل زمستان نشاء: اواسط تابستان تقسیم بونه: پاییز	پدر، نشاء و تقسیم بونه	علفی	▲ اطراف اصفهان و شمال غربی ● خاک های مرطوب و حاشیه آب های چاری	چند ساله	<i>Valeriana officinalis</i>	ستبل الطیب (علف گربه)	
شهریور، مهر	پدر	افتاده	رسی و آهکی	خودرو و آبی و دیم	۲/۳	۱۰-۲۰ kg	پدر: بیهار	پدر	علفی	▲ اراثی خشک، آهکی ● اراضی استپی ملی به سرد	۱ ساله	<i>Nigella sativa</i>	سیاهدانه (شوئنیز)	
اواسط تیر تا مرداد	پدر و برگ	افتاده	رسی و آهکی	خودرو و آبی و دیم	۱۱/۵	۲۰-۲۵ kg	شهریور	پدر	علفی	▲ اراضی نیمه کوهستانی ● اراضی زراعی معتدل، گرم	۱ ساله	<i>Trigonella elliptica</i>	شببله	
تیر - مهر	پدر و پیکر ریشه	افتاده	متوسط و حاصلخیز	آبی	۱/۱	۹-۱۲ kg	اوایل بهار	پدر	علفی	اکثر نواحی، تبریز، خراسان و اصفهان	۱ ساله	<i>Anetum graveolens</i>	شوبید	
از تیرماه به بعد	میوه و پدر	افتاده	شنی، لومی و ابرفتی	خودرو دیم	۷/۸	۵۰-۸۰ kg	بهار و پاییز	پدر	علفی خزنده	اراضی خشک کویری، پلر و استپی	چند ساله	<i>Caparis spinosa</i>	علف مار (کورک)	
اوایل مهر تا ابان	میوه	افتاده	اراضی خشک و کویری	دیم و نیمه دیم	۱۲۰۰ ۸۰۰ - kg	-	پدر: پاییز پاچوش: اوایل بهار	پدر پاچوش	درختی	خراسان شمالی تا چوبی و مناطق مرکزی	چند ساله	<i>Ziziphus vulgaris</i>	عناب	
تیر و مرداد	پدر	افتاده	اراضی خشک و کویری	آبی و نیمه دیم	۰/۷	۵-۶ kg	اوایل استند با اوایل فروردین	پدر	علفی	▲ مناطق خشک مرکزی ● اراضی کویری	۱ ساله	<i>Allyssum sp.</i>	قومه	
ریشه: مهر و آبان برگ: مرداد ماه	ریشه و برگ	افتاده	غلب اراضی	آبی و آبی	۲- ۲/۵۱	۲/۵-۵ kg	اوایل فروردین	پدر	علفی	▲ شمال، آذربایجان، کم ارتفاع البرز، خراسان، فارس ● اراضی نیمه مرطوب و بایر	چند ساله	<i>Chichorium intybus</i>	کلسنی	
خرداد تا شهریور	سرشاخه گل های گل دار و پدر	افتاده	شنی و مسگریزه ای	خودرو دیم	۰/۴۰	-	پس از مهری تدن سرما	پدر	علفی	▲ کوهستان ها، کوههای ها ● مرسمون نیست	۱ ساله	<i>Zizophora tenuir</i>	کلکوتی	
مرداد تا آخر شهریور	پدر	افتاده	لوم غنی	آبی	۱۲۵/۲	۶-۸ kg	اوایل بهار	پدر	علفی رونده	▲ نیده نشده ● مناطق افتاده سرد تا معتدل	۱ ساله	<i>Cucurbita pepo</i>	کدو پوسť کاغذی (طبی)	
اردیبهشت	گل	افتاده	رسی و شنی	نیمه دیم و آبی	۳۵/۱	۱۰-۲۰ kg	اوایل بهار	پدر	خشی بونه پزگ و زیبا	▲ اراضی مرطوب و نیمه جنگلی ● اکثر مناطق ایران	چند ساله	<i>Cynaracardunculus</i>	کنگرفرنگی	
خرداد به بعد	گل	افتاده تا نیمه سایه	حاصلخیز و مرطوب	خودرو دیم و نیمه دیم	۱۶- ۱۹	۱۰-۲۰ kg	پاییز و بهار	پدر	علفی	▲ اراضی کوهستانی قزوین، زنجان و بدخشان و مازندران ● اغلب اراضی معتدل و سرد	۲ چند ساله	<i>Echium amoenum</i>	گاو زبان ایرانی (گل گاوزبان)	
اردیبهشت و خرداد به بعد	اندام های هوایی	افتاده تا نیمه سایه	تنوع خاک های زراعی مناسب	آبی	-۲۰ ۱۶	۶-۱۰ kg	استند و اوایل بهار	پدر	علفی	▲ اراضی حاصلخیز افتاده مرطوب	۱ ساله	<i>Borago officinalis</i>	گاوزبان اروپایی	
خرداد تا تیرماه	پیکر ریشه	افتاده کامل	متوسط تا ضعیف	خودرو دیم	-۰/۱۰ ۰/۱۲	g ۳۰۰-۵۰۰ در خزانه ۱۰۰ هزار نشاء	خزانه هواي آزاد اسند، انقال: در مهر ماه	پدر نشاء	علفی	▲ شمال ایران، تهران، لرستان و نواحی البرز ● اراضی استپی و کوههای ها	چند ساله	<i>Hypericum perforatum</i>	گل راعی علف چای (هوفریون)	
اردیبهشت و خرداد	گل (تزه و خشک)	افتاده	رسی شنی	نیمه دیم و آبی	-	۱۲۰۰ با ۱۰۰ قله با پاچوش	اوایل پاییز	قلمه پاچوش	درختچه	▲ فرس و مرکزی ● اصفهان، آذربایجان، کرمان	پایا	<i>Rosa damascena</i>	گل محمدی (گل سرخ)	
اواخر خرداد تا مهر	برگ و سرشاخه گل دار	افتاده	حاصلخیز و پوک	خودرو آبی	۰/۱۸۷ - ۰/۹۵۲	kg ۱۲- ۱۰- ۱۲۰ هزار نشاء	بنده: اوایل فروردین نشاء: اواسط خرداد	پدر	علفی و نیمه خشی	▲ شمال، آذربایجان، خراسان ● اغلب اراضی	۱ تا چند ساله	<i>Origanum majorana</i> و <i>vulgare</i>	مرزنجوش (مرزنگوش)	
خرداد تا شهریور	پیکر ریشه	افتاده	خشک و آهکی	دیم و آبی	۰/۷	۶-۱۱ kg	اردیبهشت تا اواخر خرداد	پدر	علفی	▲ خراسان، آذربایجان، چهارمحال و خوزستان ● اکثر مناطق ایران	۱ ساله	<i>Satureia nortensis</i>	مرزه	
خرداد به بعد	برگ و سرشاخه گل دار	افتاده	اراضی خشک، آهکی، سفلگلخی خاک رسی زهکش دار	آبی	۴- ۶/۱۰	kg ۱۲-۱۵ ۸۰- ۱۰۰ هزار نشاء	کشت غیر مستقیم: اوایل بهار پاییز	پدر	علفی	▲ نیده نشده ● اغلب اراضی زراعی	چند ساله	<i>Salvia officinalis</i>	مریم گلی	
قبل از گلدهی	غده ریشه ای	افتاده	اراضی شنی، لومی کوهستانی	خودرو دیم	-	۱۲۰۰ تا ۸۰۰ کیلو غده	اوایل بهار و پاییز	پدر و غده	علفی	▲ کوههای های زاگرس ۱۸۰۰ متر به بالا کوههای ها	چند ساله	<i>Allium ascalonicum</i>	موسیر	
زمان گل دهنده	برگ و سرشاخه گل دار	افتاده	اراضی مرطوب و متعدد	خودرو آبی	-	۶۰-۸۰ هزار	بهار و پاییز	ساقه خزنده، تقسیم، ریشه، قلمه ریشه دار	علفی	▲ وجود ندارد ● اغلب اراضی مرطوب حاشیه آب های شیرین و روان	پایا	<i>Mentha piperita</i>	نعنافلی (سوسنبر)	
تیرماه به بعد	گل و میوه	افتاده	انواع اراضی	آبی	۱۶/۱	۶-۸ kg	بهار، پاییز و زمستان	پدر	علفی	▲ اراضی غرب کشور ● نوع زیستی اراضی فضای سبز و سایر	۲ ساله	<i>Calendula officinalis</i>	همیشه بهار	